

Životaběh Buddhy Šákjamuniho

Jak jej s použitím mongolského xylografu v roce 1887 interpretuje ruský mongolista Aleksej Matvějevič Pozdnějev (a s využitím dalších materiálů)

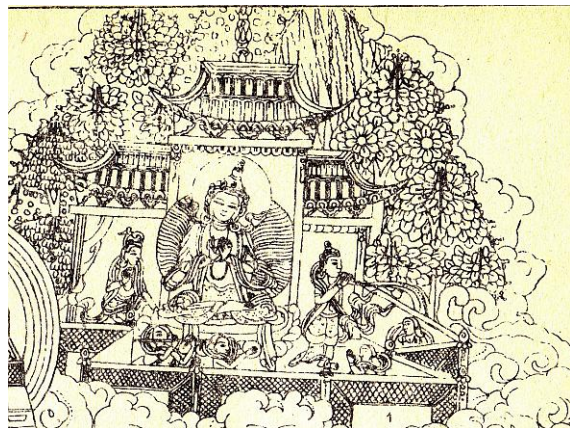

БУРХАНЪ БАКШІЯНЪ АРБАНЪ ХОЯРЪ ЦОХОЛЪ.

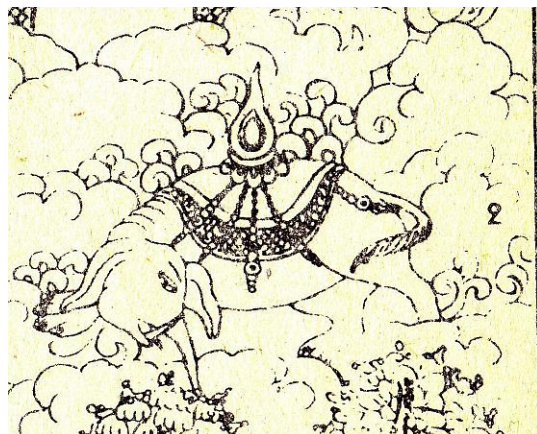
Pozdnějev Aleksej Matvějevič (1887) *Očerki byta buddijskich monasterej i buddijskago duchovenstva v Mongolii v svjazi s otnošeniem sego poslednjago k narodu. Zapiski Vostočnogo otdelenia imperatorskogo Russkogo archeologičeskogo občestva*, t. XVI. Sankt-Peterburg.

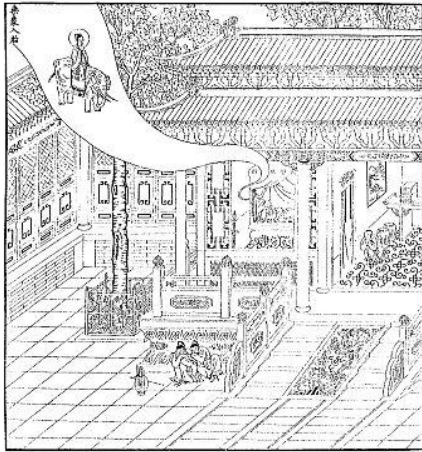
Burchan-bakšijn arban-chojar czöchöl, čili „Dvanáct výjevů z života Šákjamuniho“. Uprostřed je Buddha Šákjamuni, okolo něj dvanáct zobrazení, výjevů z jeho života. A. M. Pozdnějev ovšem do původního mongolského xylografu vložil celkem třicet jedna číslic (arabských), kterými označil právě třicet jedna událostí, které následně popsal. Tyto události se ovšem nekryjí předně s oněmi *Dvanácti výjevy*.

č. 1 – nahoře, napravo je schematicky znázorněný buddhistický chrám, uprostřed kterého sedí burchan Majdari (sa: *Maitréja*, pa: *Mettéja*, zde je to bódhisattva, nikoliv buddha, ten teprve sestoupí na Zem v budoucnosti). To vyjadřuje oblast Tušity (pozn.: oblast dokonalé radosti, nebesa, náležející třetí oblasti organického (sic!) světa, kde dříve než se vtělí do člověka, přebývají buddhové. Předávají tam svoji nauku *tengirum* (rus. *nebožitěljam*), nebešťanům. Podle buddhistů ustanovil Buddha Šákjamuni, dříve než se spustil na zem, Maitréju za svého náměstka a ověnil ho svatou tiárou.

č. 2 – (pod č. 1.) postava bílého slona, podle podání svatého, jež se vyznačuje tou zvláštností, že má na hřbetě přírodní (sic!) zobrazení *čintamáni* (klenot plnicí přání). Tento slon je první proměnou Šákjamuniho, který jak známo, když se spustil z nebe na zem, přijal podobu bílého slona.

L. DREAM OF BEHOUDA'S MOTHER OF HIS INCARNATION. 06.26.

Copyright Archaeological Survey of India, Government of India.

1. Māyā's Dream: Descent of the White Elephant into her Womb.
Bhārhut Stūpa, ca. 2nd-1st century B.C.

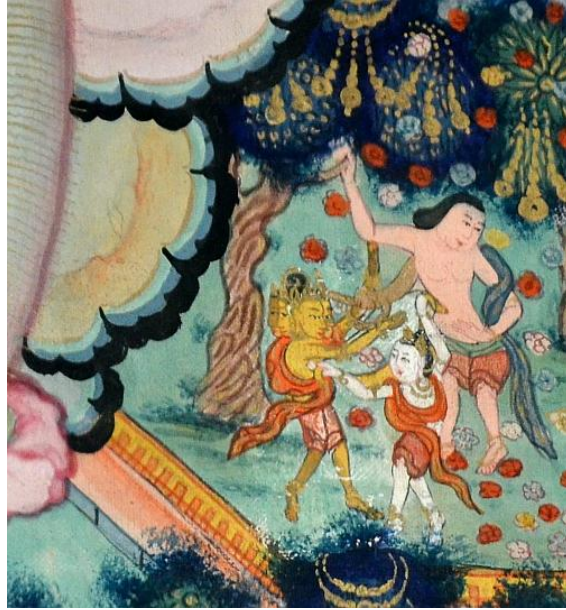
„Pozdnějevův“ obraz je dále poněkud chronologicky nedůsledný (i když tyto nedůslednosti se vyskytovaly na všech obrazech, které jsme měli možnost pozorovat a popsat). Abychom dodrželi chronologický řád událostí života Buddha, musíme proto zaměřit pozornost na č. 5.

č. 5 – je na něm strom, jehož větve se pravou rukou drží žena, kousek od ní je muž s bílým plátnem na rukou a uklidňuje v něm položené dítě. To je zobrazení narození Buddha Šákjamuniho, který jako zmíněný bílý slon vstoupil do těla Mahámáji, aby se po deseti měsících narodil právě v Lumbíní. Svědkem jeho narození byl tengir Chormusta, který na sebe vzal mužskou podobu a uklidňoval dítě v bílém plátně.

Courtesy of the Smithsonian Institution, Freer Gallery of Art, Washington, D. C.

2. The Birth of the Bodhisattva.
Gandhāra school, 2nd-5th century A.D.

11. BUDDHA JUST BORN, WITH THE NĀGAS SUPPLYING WATER TO WASH HIM. C. 22

č. 6 – šest bílých květů a na sedmém stojí postava Šákjamuniho, již v podobě dospělého a proslaveného muže. To je symbol prvních sedmi kroků.

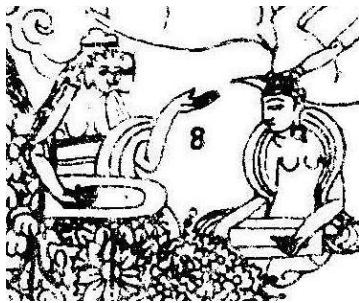
Nad tímto obrázkem lze opět spatřit buddhistický chrám (č. 3), který v tomto případě znázorňuje palác *Arjún iden chána*, tedy krále Šuddhódhany. Chrám je rozdělen do dvou místností, v jedné sedí žena s dítětem na rukou, v druhé místnosti je postel, na které leží žena, po jedné straně jí u nohou sedí muž ve vladařské tíře a na straně druhé je pak mladík, vzdávající jí hold.

Oba tyto obrázky znázorňují výchovu Šákjamuniho v rodičovském domě, první je výchova dítěte, druhý pak představuje výchovu mládence. Sem lze přiřadit i obr. č. 4, na kterém stejný mladík Šákjamuni sedí ve vladařských nosítkách (rus. *posilkach*), vezených párem bílých koní a obklopený několika sluhy. Zobrazuje vyjížďky z paláce, které Šákjamuni podnikal, když ještě žil v rodičovském paláci.

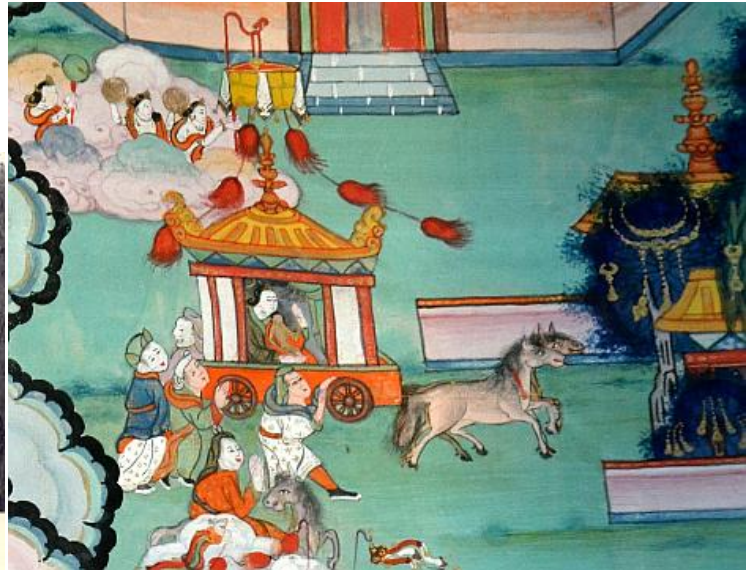
Následuje několik obrázků ilustrujících mladíkovo vzdělávání, jeho školní léta.

č. 7 a 8 – ukazují, jak Šákjamuni sedí obklopený starci, drží v ruce knihu, jedná se o výuku psaní a čtení, matematiky a lékařství.

č. 9 – zde Šákjamuni sedí na slonovi, jedná se nejspíše o výuku jízdy.

č. 10 – zobrazuje sedm stromů protknutých jedním šípem, který z luku vystřelil princ, to byla součást výuky lukostřelby. Tím, že prostřelil současně sedm stromů, prokázal poprvé svoji nadpřirozenou sílu, jež se projevila také při krocení slonů a soubojích s vrstevníky, zkrátka při hrách. To vše je na obrázku dobře vidět.

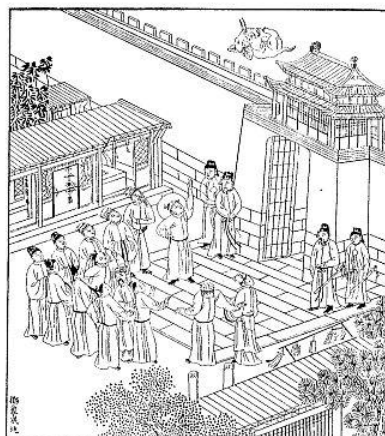

Ovšem na konci je též vidět prostřelené zvíře (sic!). V mongolské a tibetské tradici je to zřejmě normální, ale v rané Indii? Zabíjení jako kratochvíle? Skutečností ovšem je, že v té době princ ještě nebyl buddhou... (A má vůbec smysl takto klást otázky? Toť otázka!)

č. 11 – Šákjamuni stojí nad poraženými soupeři, spolužáky.

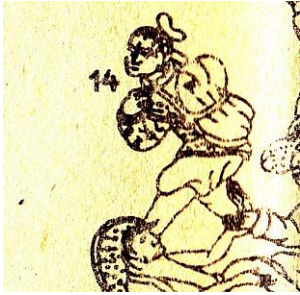
č. 12 – vidíme zde letícího slona, kterého Šákjamuni vyhodil do vzduchu, když si hrál, vykopl ho do vzduchu „palcem u nohy“.

11. BUDDHA TOSING THE ELEPHANT OVER THE WALL. Ch. 22

č. 13 – opět palác, kde je vidět, jak Šákjamuni sedí společně s manželkou a před nimi se jim klaní služebnictvo (někdy se k tomu přidává ještě stůl plný ovoce a rozmanitých plodů): podle vyprávění to symbolizuje čistý a bájný život, který Šákjamuni vedl v rodičovském paláci. Také ho tam můžeme spatřit, jak medituje v jednom křídle paláce, medituje o čtyřech základních formách utrpení: narození, smrt, nemoc a stáří (viz první vznešená pravda).

č. 14 – (smrt) tato utrpení jsou na obrázku znázorněná tak, že před křídlem paláce je člověk nesoucí dětskou mrtvolku v koženém pytli (tak se dříve pohřbívalo).

č. 15 – (nemoc) vedle vchodu leží jiný člověk, kterému měří lama puls, to je zobrazení choroby.

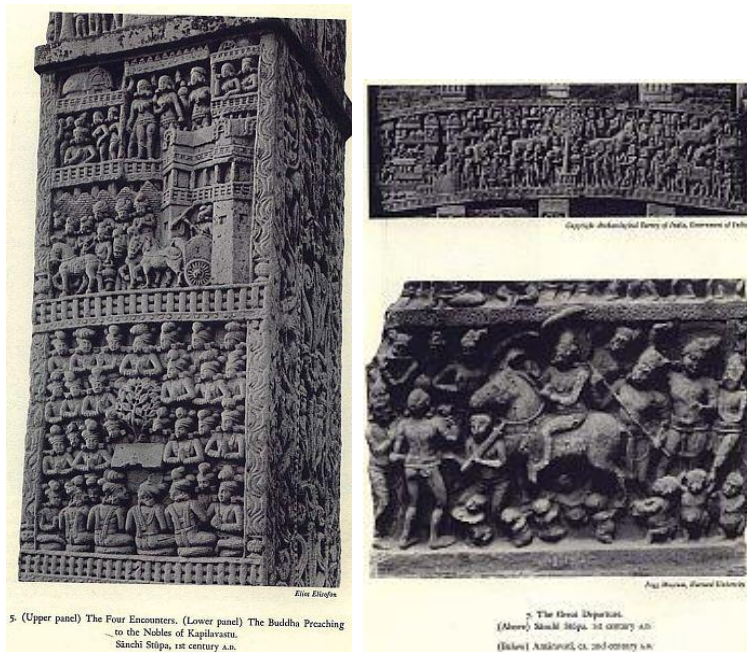
č. 16 – (stáří) postava shrbeného starce symbolizuje stáří. První forma utrpení, narození, na obraze zpodobněna není.

č. 17 – postava lamy, od kterého – podle vyprávění – obdržel Šákjamuni duchovní radu o nutnosti opustit tento svět, jež je plný strasti a hledat zklidnění ducha v nastoupení duchovní cesty.

MP: Lama má berlu s kroužky, sloužícími na odhánění zvěře a upozorňující na lamovu přítomnost (není vidět).

č. 18 – Šákjamuni se rozhodl poslechnout lamovu radu a v noci tajně, doprovázen věrným sluhou, opouští rodičovský palác směrem k řece Nárandžara, kde se zastavil u bílé stúpy, sdělil sluhovi své rozhodnutí a přikázal mu, aby se vrátil domů. Poté si odřízl vlasy a nastoupil cestu askety.

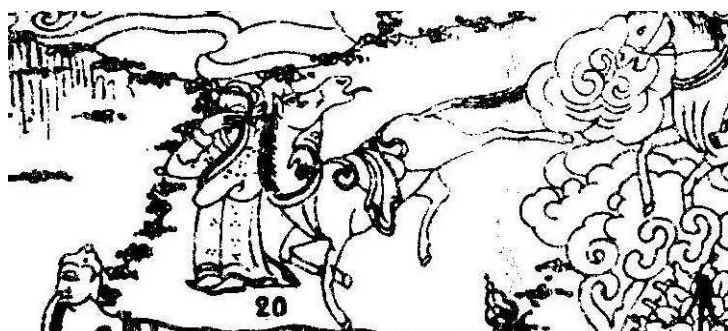

č. 19 – Princ Siddhártha se stává Asketou Gótamou (budoucí Buddha Šákjamuni) sedí u bílé stúpy, levou rukou drží své vlasy a v pravé ruce drží velkou sekeru, aby si je odřal. Před ním klečí *tengir Chormusta* a podává mu mnišský oděv, sluha, poté, co vše viděl, se musel vrátit domů.

č. 20 – zde je sluha jak pláče, pravou rukou si zakrývá oči, levou drží koně, kůň se dívá dozadu na svého (bývalého) pána, nyní poustevníka, který poté odešel od řeky a šest let se věnoval meditacím a duchovní cestě.

MP: dobře jsou zřetelné detaily jeho oblečení, totiž mongolský *děl*.

č. 21 – sedící Šákjamuni, dva chlapci se ho dotýkají rukama. Podle vyprávění se Šákjamuni tak hluboce pohroužil v *dhjánu*, že děti nevěděly, zda je živ či mrtev, proto do něj šťouchají.

Sláva askety se roznesla a proto
 č. 22 – za ním přicházejí dvě ženy, aby mu poskytlly almužnu, jídlo, jedna na obrázku honí
 krávu a druhá vaří mléko.

Následuje obrázek č. 23 – kde Šákjamuniho pokoušejí tři krasavice (chtějí ho svést z nastoupené cesty), on je však proměnil ve stařeny.

č. 24 – po meditacích a odvrácení pokušení dosáhl Šákjamuni stavu buddhy, stal se Probuzeným. To je zde vyjádřeno kruhem (solongo) okolo hlavy. Na dalších obrázcích jsou obětní dary, jež se Buddhovi nabízely (je to vlastně boj s Márou):

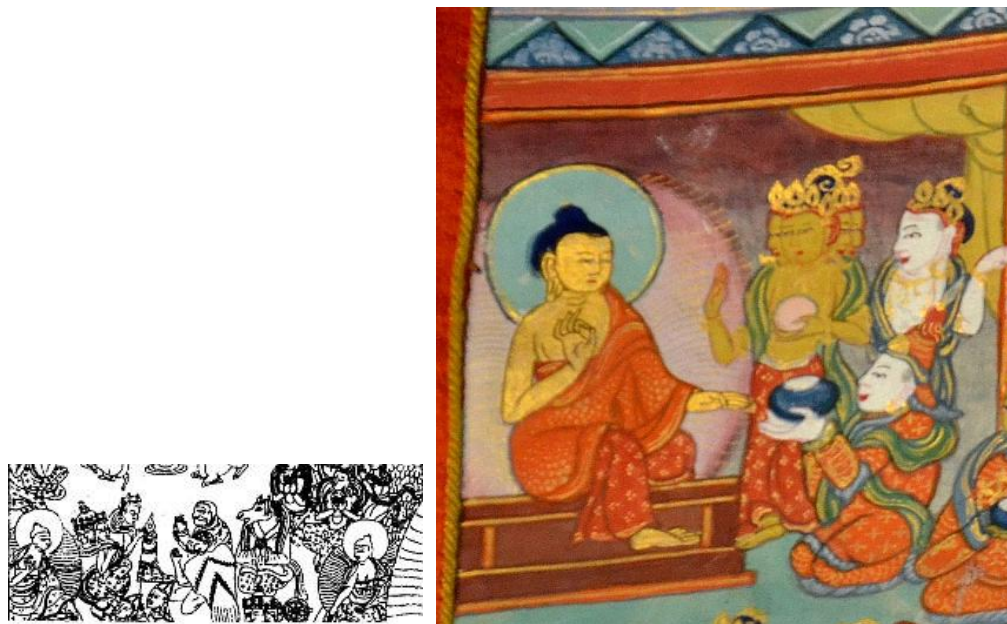

č. 25 – čtyři mahárádžové mu přinášejí mnišské misky, číšky (rus. *čášky*)

č. 26 – oběť *tengira Ésrúa*, Esruova obětina - churde (= čakra): (*podnesenie Ésrúa-téngriem hurde*)

č. 27 – oběť tengira Chormusty, Chormustova oběťina – mandala. Všechny tyto obrázky představují Šákjamuniho sedícího v pozici burchana, přičemž k němu po kolenou přicházejí význační lidé a nabízejí mu dary, obětiny.

č. 28 – Buddha šíří nauku, roztáčí kolo dharmy, dvě gazely a lid naslouchá jeho promluvám.

č. 29 – odchod Buddhy z tohoto světa: uprostřed schematického chrámu je postel (někdy se zobrazuje pod stromem či v nějaké neurčité, snad stepní, krajině), kde na boku leží Buddha, pravou ruku má podloženou pod hlavou, levá spočívá na těle. Obklopen klečícími mnichy.

č. 30 – bílá urna, vyšleává z ní plamen, kremace, popel se poté rozdělil do osmi částí.
MP: Stúpa jako křemační pec.

č. 31 – osm uren stojí na obětinovém stolku (mong. *tachilyn šire*), tím výjevy končí. Podle stejného ikonografického plánu jsou zobrazováni význační lamové, chutuchtové, chubilgáni atp., zpravidla vždy jsou uprostřed obrazu, proporčně podstatně větší než ostatní postavy a jednotlivé obrázky zachycují důležité okamžiky jejich života. Toto je způsob, který je velmi podobný zobrazování v naší pravoslavné církvi.

